

VN/9287/2019

Valtioneuvoston kanslian määräysluonnos valtioneuvoston yhteisten tietojärjestelmien sisältämien henkilötietojen käsittelystä

Asia

Valtioneuvoston kanslia on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa määräysluonnoksestaan valtioneuvoston yhteisten tietojärjestelmien sisältämien henkilötietojen käsittelystä. Määräyksessä kuvataan ja sovitaan valtioneuvoston yhteisten tietojärjestelmien sisältämien henkilötietojen käsittelystä valtioneuvoston kanslian ja muiden ministeriöiden välillä. Määräysluonnoksessa määritellään läpinäkyvästi tietosuoja-asetuksen velvoitteiden noudattamiseksi tarvittavat käytännön vastuut valtioneuvoston kanslian ja muiden ministeriöiden välillä. Määräysluonnoksessa viitataan valtioneuvoston tietosuojapolitiikkaan, joka tullaan valmistelemaan yhdessä ministeriöiden kanssa vuoden 2020 aikana.

Sisäministeriön lausunto

Sisäministeriö pitää määräysluonnosta asianmukaisena ohjaustyökaluna. On tärkeää, että henkilötietojen käsittelyn toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä vastuita täsmennetään erityisesti laajoissa yhteisratkaisuisissa. Sisäministeriöllä on muutamia huomioita määräysluonnokseen, jotka ilmenevät seuraavassa.

Määräyksen voimassaoloajaksi on merkitty, että määräys olisi voimassa toistaiseksi. Sisäministeriön näkemyksen mukaan olisi tarkoituksenmukaisempaa, että voimassaoloaika olisi määräaikainen, mieluiten muutama vuosi. Tätä puoltaisi se, että määräyksen toimivuutta ja ajantasaisuutta arvioitaisiin viimeistään tietyn ajan kuluttua. Esimerkiksi vastuunjaon toimivuus on nähtävissä vasta jonkin ajan ja käytännön kautta. Tämän vuoksi ei välttämättä ole mielekästä asettaa määräystä heti toistaiseksi voimaan.

Sisäministeriö kiinnittää huomiota määräysluonnoksen otsikkoon ja viittauksiin tietojärjestelmän sisältämistä tiedoista. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, tiedonhallintalaki) 2 §:n määritelmien kannalta olisi tarkoituksenmukaisempaa puhua tietovarannoista tietojärjestelmien sijaan.

Yleishuomiona sisäministeriö toteaa, että määräysluonnoksen teksti on paikoin vaikealukuista. Virkkeet ovat pisimmillään seitsemän rivin pituisia (esimerkiksi sivun 1 viimeinen kappale). Ymmärrettävyyden parantamisen ohella myös kielioppiin ja kirjoitusvirheiden korjaamiseen olisi hyvä panostaa. Käytettyä toistoa on lisäksi syytä arvioida uudelleen: turha asioiden toisto ei edistä tekstin sisäistämistä ja tekee määräyksestä tarpeettoman pitkän. Määräyksen soveltamisala voisi olla vaivattomammin hahmotettavissa, mikäli sitä ei määriteltäisi toistuvien negatiivien kautta ("tässä määräyksessä ei määritellä" - ilmaisut).

Lisäksi yleishuomiona sisäministeriö tuo esiin sen, että määräyksen näkökulma ja painopiste ovat tällä hetkellä valtioneuvoston kansliassa. Sisäministeriö katsoo, että näitä olisi vielä tarpeen arvioida uudelleen. Esimerkiksi 4. luvussa (s. 4) mainitaan, että järjestelmien ylläpito tapahtuu kaikissa ministeriöissä, mutta että VNK vastaa vain itse järjestelmiin tuottamistaan henkilötiedoista. Sisäministeriö ehdottaa, että sama muotoilutaiiin lyhyemmin ja monitoimijatuotukseen sopivammin esimerkiksi seuraavasti: "Kukin ministeriö vastaa järjestelmiin tuottamistaan ja tallentamistaan henkilötiedoista". (Valtioneuvoston kanslia on myös ministeriö, minkä vuoksi kaikille ministeriöille yhteiset vastuut ja tehtävät voitaisiin kuvata tekemättä eroa VNK:n ja muiden ministeriöiden välillä, ellei se ole aivan välttämätöntä.)

Määräysluonnoksessa (s. 4) ja liitteessä 1 on mainittu, mistä valtioneuvoston kanslia vastaa. Viittaus tietojärjestelmien omistajuuteen ei ole välttämättä aivan selkeä. Sisäministeriö kannustaa vielä paitsi kirkastamaan omistajuuden määritelmän myös arvioimaan, onko se välttämättä toimivin rajaustapa. Joissakin tilanteissa jokin muu peruste (esimerkiksi lisenssimäärät, käytön volyymi tai mitä on sovittu ylläpitopalvelun tuottamisesta) voi olla toimivampi elementti vastuunjaon kannalta.

Valtuutussäännöstä koskevassa luvussa (s. 3) sanotaan, että: "Valtioneuvoston kanslia katsoo, että edellä mainittuihin tietohallinnon ja -järjestelmien tehtäviin kuuluu toimivalta antaa ministeriöille määräyksiä järjestelmien käytöstä ja tietohallintotehtävistä." Sisäministeriö toteaa, että tämänkaltainen tulkinnallinen muotoilu ei välttämättä ole tarkoituksenmukainen määräystekstissä. Samoin 2. luvun viimeisen kappaleen tekstin sisällyttämistä määräyksen varsinaiseen tekstiin alaviitteen sijaan tai toisenlaista muotoilua olisi sisäministeriön näkemyksen mukaan hyvä arvioida.

Neljännessä luvussa VNK:n tiedonhallintayksikön vastuista puhuttaessa viitataan vielä suojaustasoluokitteluun. Sisäministeriö katsoo, että tiedonhallintalainsäädännön tultua voimaan 1.1.2020, olisi suojaustasoihin viittaavat maininnat syytä arvioida uudelleen suojaustasojen ollessa nykyisin osa kumoutunutta lainsäädäntöä.

Sisäministeriö toivoo, että määräyksen keskeisimpänä sisältönä ministeriöiden vastuut olisi kuvattu nykyistä selkeämmin ja mahdollisuuksien mukaan kootummin kappalejakoja hyödyntäen. Toistaiseksi vastuut jäävät paikoin siinä määrin ylätasoisiksi, ettei vastuun sisältö ja rajat käy riittävästi ilmi (esimerkiksi luku 5).

Määräysluonnoksessa on muutama kirjaus, joita tulisi sisäministeriön näkemyksen mukaan tarkentaa ja täsmentää. Luvun 9 kolmannen ja viimeisen kappaleen tekstiä tulisi selventää, sillä kyse on kaikkien tahojen oikeusturvasta. Myös luvun 11 sisällössä on hankalasti tulkittavia kohtia. Tämän vuoksi sisä-

ministeriö ehdottaa, että sitä täsmennettäisiin koskemaan ja velvoittamaan vain niitä ministeriöitä, joissa Vahva-asianhallintajärjestelmä on jo käytössä.

Lisäksi sisäministeriöllä on muutamia yksittäisempiä huomioita. Määräyksen 6. luvussa (s. 4–5) vastaanottoviestillä viitataan mitä ilmeisimmin sähköpostiasiointiin. Määräyksessä on syytä tunnistaa myös muut tavat asioida. Luvun 7 viimeisessä kappaleessa esiin tuotua yhteistyöhön ja tiedonvaihtoon ohjaamista sisäministeriö pitää myönteisenä; vastaavaa voisi olla enemmänkin määräyksessä.

Tietohallintojohtaja

Tapio Aaltonen

Erityisasiantuntija

Riina Loppi

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 16.01.2020 klo 14:12. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.

Jakelu

Valtioneuvoston kanslia

Tiedoksi

Mikko Levämäki (sisäministeriö)
Tiina Mantere (sisäministeriö)
Krista Sirén (sisäministeriö)